

Tommy och Annika är problemet, inte Pippi Långstrump

Vi vet att Pippi finns i verkligheten, trots all önskan om motsatsen.

Vi vet också att den som inte vill ändra på sig inte heller gör det, hur mycket pengar samhället än kastar ut på "vård", skriver Anna-Mi Wendel.

Pippi Långstrump har förstört barns uppfostran under femtio år och nu är det vara sluthyllat, menar Cecilia Stenström i en kulturartikel i Svenska Dagbladet och hon skriver:

Kronika

Anna-Mi Wendel

"Som barn såg jag det som de vuxna var oförmögna att se, nämligen att Pippi var gravt social, att hon var känslomässigt störd, att hon saknade varje anpassningsförmåga och alla normala band till andra människor. Jag såg att hon var fruktansvärt ensam och att hennes liv saknade utvecklingsmöjligheter."

Gamla grannar

Det låter som om Stenström pratar om mina gamla grannar i Haga i Göteborg. Haga är en stadsdel i Göteborg som det bråkades mycket om under 70-talet och i början av 80-talet. Det är en gammal arbetarstadsdel där både råttor, tbc och hungerkravaller härjade vid sekelskiftet. Sen kom arbetaren upp sig, fick det bra och "behövde" inte längre bo som i Haga. Istället flyttade samhällets nya olycksbarn in. Och en och annan Tommy och Annika.

När jag bodde där under några år vid förra decennieskiftet stod striden sen länge het kring stadsdelen. Socialdemokraterna skämdes som vanligt över sin klass historia och ville riva skiten på samma sätt som de rivit nästan alla andra äldre arbetarstadsdelar i Göteborg.

De såg inget som helst värde att "bevåra nöden" som de uttryckte det och var enbart negativa till att folk önskade bo under den norm som heter lägsta godtagbara standard. Att förkasta det reglementet uppfattades närmast som en statsterroristisk verksamhet och det var fullt krig mellan boende och politiker.

Slumsanering

De som bodde i Haga var, förutom en del äldre som bott där i hela sitt liv och som tog personligt illa vid sig av de styrandes tal om slumsanering, folk som förstätt att här fanns en spricka i muren. Här var man inte fullständigt avvärpad och inlemmad i samhällskropp-

pen. Här, i verklighetens Villa Villekulla, hade man en chans att för en tid hålla emot det socialdemokratiska tvångssamhällets önskan att kunna stansa ut likriktade Musse Pigg-figurer av oss alla.

Spottade i ansiktet

Gamla alkisar spottade socialarbetarna i ansiktet när de kom och försökte tvinga ut gubbarna i fina lägenheter i förorterna. De stannade hellre kvar i sina nersölda kvartar där de kunde sköta sig själva utan bidrag, de höll mitt i misären på en annan värdighet.

En hel del hyresgäster hade inte kunnat måla, skriva, skulptera, studera, flumma, knarka, eller vara dagpatienter på Lillhagens mentalsjukhus om de inte hade kunnat bo så billigt som de gjorde i det omoderna Haga. Vedeldning och kalla avrivningar var inget högt pris för att få vara ifred med sina liv.

De mer "normala" människor som av olika anledningar kom att bo där blev givetvis skadade för livet av denna miljö. För vi är nämligen inte riktigt att lita på. Vi inte bara tror utan vet att människor är olika. Vi vet att Pippi finns i verkligheten, trots all önskan om motsatsen. Vi vet också att den som inte vill ändra på sig inte heller gör det, hur mycket pengar samhället än kastar ut på "vård".

Tänk om sagans Pippi inte hade lyckats med sitt motstånd mot alla vuxna som ville så väl när de försökte lirka in henne i jämlikhetsfällan? Tänk om hon inte hade haft sitt Villa Villekulla? Hade hon levt då?

En förfärande hög andel gamla "Hagaflummare" har tagit sina liv efter det att de blivit utrökta ur stadsdelen. De här människorna orkade antagligen inte bli som vi andra som, menar Carin Stenström, håller oss inom ett föredömligt normalt beteende. De här existenserna hade inte en chans längre.

Kanske jag romantiserar deras öde, kanske de hade begått självmord också om de hade fått bo kvar. Men Haga gjorde deras livstid längre, det är jag fullständigt övertygad om. Och de välanpassade blev inte pippifierade på något sätt. De fick bara en bättre beredskap för att kunna se klart. Samma gäller när våldartade barn får läsa om avvikare. Sådana berättelser är livsviktiga!

Har det aldrig slagit dig, Carin Stenström, att det kanske finns de som tror att beskrivningen av Tommy och Annika är en skräckskildring?

Anna-Mi Wendel

Becksvart syn på samtiden

Joseph Hellers ärende är att som förr tala om att världen är sjuk och absurd. Makten, förkroppsligad i politiker, höga militärer och affärsmän, är inte att lita på. De är alla genomrutna, skriver Nils Granberg i sin recension.

Det tidiga sextioalet debuterade Joseph Heller med romanen "Moment 22" som snabbt blev en modern klassiker. Jag vet inte om det är avundsvårt eller inte; allt han skrivit därefter har mätts efter debutverket och befunnits vara sämre. Ändå har han skrivit goda romaner.

Roman

Joseph Heller
Slutspel
Övers. Nille Lindgren
Gedins

Det vittnar därför om kurage att årtionden senare skriva en uppföljare - romanen "Slutspel" (borde ha hetat "Stängningsdags" efter originalets titel, "Closing Time") - till förstlingsverket. Reaktionerna är förutsägbara: tummen ner. Och tyvärr, det är en roman med många brister, vilket inte innebär att den är ointressant.

Enkel moral

Hellers ärende är att som förr tala om att världen är sjuk och absurd. Makten, förkroppsligad i politiker, höga militärer och affärsmän, är inte att lita på. De är alla genomrutna. Hans moral är därför enkel: försök överleva utan att skada andra och ta väl

hand om dina närmaste, ingen gör det åt dig. Som samhällskritik väger boken fjäderlätt. Den bör nog mera ses som uttryck för vanmakt både inför det egna livsödet och för vad som sker i USA i dag.

Inbillningssjuk

Anti-hjälten Youssarian från "Moment 22" börjar närma sig de sjutti och vi möter honom på sjukhus dit han sökt sig för att få bekräftat att han lider av ett antal farliga sjukdomar.

Men allt är bara inbillning, han är till sin förtrytelse kärnfrisk. Här leker Heller lite med psykoanalytiska teorier om allmänna ångeststillstånd som skapas av omgivningen, miljön och tar sig uttryck i psykosomatisk smärta.

Att författaren själv för några år sen drabbades av en livshotande sjukdom och länge vårdades på sjukhus spelar väl också in. Funderingar över liv och död och en kropp som tacklar av och svider är livligt förekommande i boken. Dessvärre gäller det också minnesbilder från tonårens kukmätande och onanerande.

Förvirrande

Romanhandlingen är enkel men något förvirrande beroende på berättartekniska experiment. I några kapitel träffar vi på gamla bekanta från "Moment 22" som minns vad de som unga upplevde i en flygflottill, baserad i Italien.

Det är debutverket i repris. En av dem, fältprästen Tappman, har på ålders höst helt oförklarligt börjat pissa tungt vatten i stället för urin. Han förföljs och interneras i säkerhet eftersom han både är en miljöföra och en guldkalv för krigsindustrin och börsen. Lite vid sidan av sitter presidenten, en fullständig idiot

som älskar dataspel, särskilt krigiska såna. Hans repliker påminner på ett par ställen om Bushs vicepresidents, vad han nu hette. I slutet av romanen trycker han av misstag på avfyringsknappen i det riktiga krigsspelet i tron att spelet bara är ännu en leksak. Då är det stängningsdags.

Bra idé

En bra idé, om den inte redan hade gestaltats i Kubricks film Dr Strangelove (baserad på romanen Red Alert av Peter George). Undergångsstämningen förstärks genom ständiga referenser till Thomas Manns "Döden i Venedig" och till musikaliskt örongodis av Mahler.

Över huvud taget lånar Heller friskt ut sitt egen och andras verk. Han gör det lekfullt. En indirekt hälsning till kompiserna Kurt Vonnegut och dennes Slakthus 5 byggs in i romanen liksom inslag från kompiserna Doctorows roman Ragtime.

Men bortom alla skämt och indirekta hälsningar till kompisar är Hellers roman becksvart. Han ser eländet, men ingen lösning, ingen möjlighet till förbättringar. Hans figurer utsätts för rånförsök, snubblar över uteliggare, erbjuds rutinmässigt avsgugning eller påsättning av äldre kvinnor och unga pojkar. Och i Vita huset sitter en idiot. Det är möjligt att Heller gör samma väg som Saul Bellow vars fräna och roliga satir till slut stelnade i en cynisk grimas. Då är det stängningsdags för Youssarians skapare.

NILS GRANBERG

Hans Lindström

Kristendom och kapitalism

Uppgörelse med föreställningen att endast socialismen står för den altruism som är nödvändig för ett civiliserat samhälle. I stället är kapitalismen grund för det goda samarbetet, medan socialismen leder till förtryck varhelst den förverkligas. Författaren, professor Michael Novak, är en av dem som bidragit till förståelsen av kapitalismens moraliska väsen.

Kristendom och kapitalism
Tre essäer om skapandets dygder.
Pris ca 98 kr, Timbro Tendens

Tyranny and the left. Is democracy for everybody?
Engelsk sammanfattning av Per Ahlmarks bok "Vänstern och tyranniet" och av den mycket heta debatt som följde på utgivningen 1994.
Pris ca 98 kr.

Finns i den välsorterade bokhandeln.
Timbro 08-670 35 00

